

**БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА
СТОМАТОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
СВЕУЧИЛИШТА У ЗАГРЕБУ
1948–1988**

Стоматолошки факултет, Загреб, 1988.

40 годишниот јубилеј од формирањето на Стоматолошкиот факултет во Загреб беше прославен во месец ноември 1988 год. и таа прослава беше зголемена и со промоцијата на библиографијата на трудовите објавени меѓу 1948 и 1988 година.

Библиографијата содржи комплетно прикажување на трудовите од факултетскиот кадар од 1948 до 1988 год. Во библиографијата се собрани сите трудови од стоматолошката струка и наука, како и трудовите од областа на медицината кои ја обработуваат стоматолошката проблематика.

Тука се изнесени и учебниците, монографиите, магистерските трудови и дисертациите, а завршува со кратки биографии на сите автори.

Библиографијата има повеќекратно значење:

– дава комплетен преглед на целокупната стручна, научна и здравствена работа на Факултетот.

– претставува логичен редослед на развојот и растот на Факултетот преку сите свои активности и изворен материјал за научно-истражувачката дејност на вработените на Факултетот и компетентен материјал за идните наставници соработници, студенти и здравствени работници.

Покрај тоа што претставува врвна современо стручна информатика во земјата, преку англискиот превод на трудовите ќе биде достапна и на стоматолошката јавност во странство.

Примерок од Библиографијата се наоѓа во Библиотеката на Стоматолошкиот факултет и ќе претставува значајна врска во информатиката меѓу нашите два факултета.

Ефтим Мирчев

ТРАУМИ НА ЗАБИТЕ КАЈ ДЕЦАТА

**Илија Шкрињариќ
Глобус, Загреб, 1988.**

Распространетоста на забните трауми кај децата, потребата за нивното лекување и превенција, како и фактот дека вакво дело не постои во домашната стоматолошка литература, веројатно биле поттик за авторот Илија Шкрињариќ да ја обработи оваа комплексна проблематика од различни аспекти и да ја прикаже како една целина.

Содржината на оваа книга е дадена на 486 страници, содржи дваесет поглавја а секое поглавје претставува една засебна целина.

Поглавјето „Развитокот на забите и потпорните структури“ дава приказ на процесите на одонтогенеза, со посебен осврт на процесите на репарација и регенерација на повредените забни ткива. Поглавјето претставува логичен вовед во содржината на другите поглавја.

Во второто поглавје авторот дава приказ на етиолошките и еколошките фактори, како и на механизмите за настанување на повредите на забите. Преваленцијата на забните повреди е документирана со бројни епидемиолошки студии со адекватни графички прикази.

По наведувањето на многубројните класификации на забните трауми, според разни автори, Шкрињариќ не воведува во постапките и методите за дијагностицирање на повредите и планирање на терапијата.

Трауматските повреди на млечните заби се обработени во следните две поглавја, со опширен приказ на клиничката слика на разни видови трауми и многубројни последици врз трајната дентиција.

Следните неколку поглавја се посветени на фрактурите на забите според оштетеноста на одделни забни ткива, односно според класите. Секое поглавје за фрактури претставува целина со етиологија, клиничка слика, терапија и прогноза. Опишаниот материјал е богато илустриран со црно-бели и колор-фотографии и шематски прикази. Секое поглавје завршува со краток преглед кој претставува јасна и нагледна рекапитулација на обработениот материјал.

Повредите на апексниот одонтоген комплекс, релативно чести во стоматолошката практика, а во тераписки поглед компликувани, се обработени комплексно, што е посебно значајно за стоматологот практичар.

Современите тераписки методи, апексогенеза и апексификација, за згрижување на компликуваните фрактури на коронките се прикажани во шеснаесеттото поглавје, а во наредните поглавја се прикажуваат можностите за реконструкција на фрактурираните заби. Примената на современите тераписки постапки и материјали, како што се композитите и техниката на нагризување, пружа големи можности за времено решавање и трајна реставрација на изгубената забна супстанција.

Ортодонтското лекување на трауматизирани заби, како и медицинско-правните аспекти на траумите се обработени во посебни поглавја. Последното поглавје се занимава со превенцијата на траумите кај децата, различните можности и примена, посебно во спортиот.

Дидактичката поделба на целокупниот обемен материјал во посебни поглавја, со краток преглед на содржината на крајот од секое поглавје, голем број цртежи и фотографии кои сликовито го надополнуваат текстот, изнесување на сопственото искуство и цитирање на голем број домашни и странски автори, едноставен и јасен стил на пишувањето, сето тоа се одлики на оваа книга кои ја препорачуваат за користење во постдипломската настава и за лекари на специјализација. Оваа книга треба да најде место и во библиотеката на секој стоматолог практичар.

Мила Мирчева

КОМПОЗИТНИ МАТЕРИЈАЛИ ВО СТОМАТОЛОГИЈАТА

Јозо Шутало

Графички завод на Хрватска, Загреб 1988

Денталната литература е збогатена за уште една стручна публикација, овојпат од областа на реконструктивната стоматологија. Имам задоволство на колегите стоматолози-специјалисти, специјализанти и студенти по стоматологија да им ја претставам книгата на проф. д-р Јозо Шутало, „КОМПОЗИТНИ МАТЕРИЈАЛИ У СТОМАТОЛОГИЈИ“ во издание на Графичкиот завод на Хрватска, 1988 година.

Композитните материјали, методот на нагризување и „бондинг“ системот се најзначајното, може да се каже револуционерно откритие во доменот на стоматологијата во последните две децении. Во нив најдоа решение бројни проблеми со кои секојдневно се среќаваше естетско-реконструктивната стоматологија.

Денталната индустрија денеска нуди широка палета на композитни материјали. Во услови на сè поголема експлоатација на овие материјали, практично во сите домени на стоматологијата се почувствува потребата од подетално запознавање со нив од повеќе аспекти, па во таа смисла, книгата на проф. Шутало се појави во вистински момент. Во неа композитните материјали се обработени сеопфатно: дефиниција, хемиски состав, класификација, особини (физички, механички, биолошки), карактеристики на препаратацијата за композитни полнења, начин на употреба и критички осврт на одделни зафати.

Посебно место во книгата е дадено на методот на нагризување и „бондинг“ системот во остварувањето на ретенцијата на композитните реставрации.

Запознавајќи не со составот, авторот укажува на особините на одделни материјали кои потекнуваат од одделни составни елементи, а наедно се задржува на значењето на некои моменти за квалитетот на ваквите реставрации, а се однесуваат на чувањето, подготвката, ракувањето.

Класификацијата на композитните материјали, што ја изнесува авторот, има полно оправдување и е неопходна, како што вели тој, „поради полесното снаоѓање во сè поголемиот број различни материјали на денталниот пазар“, а од добрата класификација може да се заклучи за физичките, хемиските и клиничките особини на одделни материјали.

Осврнувајќи се на особините на композитните материјали, авторот посебно се задржува на едно значајно прашање кога се работи за материјали за полнење на кавитети во стоматологијата – механизмот на прилегување на композитните материјали на тврдите забни ткива. Се укажува на фактот дека овие материјали сами по себе не поседуваат способност за атхезија, меѓутоа со користење на разни постапки на подготовка на емајловата површина и разни нисковискозни смоли како посредувачки меѓуслој, овозможено е поврзувањето на композитниот материјал за тврдите забни ткива по пат на микро-механичка ретенција – механичко прилегување и атхезија. Така, со помош на методот на нагизување со 37% ортофосфорна киселина и бондинг системот, истражувањата покажале дека „доаѓа до значајно подобрување на ретенцијата и маргинално цврсто затворање“, што зборува за елиминирање на рабната пукнатина.

Авторот укажува на значењето на правилното изведување на постапката во сите етапи од изработката на една композитна реставрација, посебно кога се во прашање надградби, а со цел за постигнување нивен максимален ефект.

Во својата книга професор Шутало му посветува внимание и на едно многу значајно прашање – влијанието на композитните материјали на виталните забни ткива. Тој го изнесува ставот на повеќе автори кои сметаат дека „композитните материјали сами по себе не предизвикуваат воспалителна реакција на пулпата, ниту доведуваат до некроза на пулпното ткиво“. Во заклучните напомени, меѓу другото, е направен осврт на заштитната подлога и е укажано дека нејзината дебелина од 0.5 до 0.75 мм обезбедува доволна механичка потпора, термичка и хемиска изолација. Предимензионираната подлога нема никакви предности, напротив го ослабува полнењето, а подлога од цинкоксидеугенол е контраиндицирана, бидејќи ја инхибира полимеризацијата на композитниот материјал.

На крајот, како заклучок би рекла дека „КОМПОЗИТНИ МАТЕРИЈАЛИ У СТОМАТОЛОГИЈИ“ од проф. д-р Јозо Шутало претставува една тематски заокружена целина, актуелна по својата содржина, базирана на современи погледи и проверени информации, богато илустрирана со слики, цртежи и графикони, и со задоволство ја препорачувам.

Боня Бајрактарова